

РЕЦЕНЗІЯ

В. Л. Булахов, Р. О. Новіцький, О. Є. Пахомов, О. О. Христов
“Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область.
Круглороті (Cyclostomata). Риби (Pisces)”
(Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2008. — 304 с.)

Проблема інвентаризації фауни тварин, виявлення та обліку рідкісних та зникаючих видів і, в тому числі, риб, особливо актуальна для Придніпровського регіону, який розташований вздовж ріки Дніпро. Дніпропетровська область на сьогодні є однією з найбільш індустріально-розвинених областей України з високим рівнем урбанізації. В умовах потужного антропогенного тиску на природні екосистеми спостерігаються негативні процеси трансформацій угруповань, ценозів, самої біоти. Тому монографія вчених Дніпропетровського національного університету, які не один рік присвятили дослідженню водойм Дніпропетровської області, — В. Л. Булахова, Р. О. Новіцького, О. Є. Пахомова, О. О. Христова “Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Круглороті (Cyclostomata). Риби (Pisces)” — є актуальною науковою працею сьогодення.

Монографічна робота, що рецензується, виконувалась на протязі 2000-2007 рр. в рамках зооекологічної тематики держбюджетної роботи кафедри зоології та екології Дніпропетровського національного університету (ДНУ) і є п'ятим томом серії “Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область”, яка започаткована у ДНУ в 2006 р.

У монографії автори розглянули біологічну різноманітність рибоподібних та риб у водоймах Придніпров'я, привели пояснення причин змін сучасного видового складу іхтіофауни регіону. В роботі надано коротку характеристику природних умов області, водних ресурсів, рибних запасів, екологічних комплексів водойм, популяційної структури, сучасного стану, функціональної ролі міног та риб в екосистемах.

Головним достоїнством монографії слід вважати опрацювання, осмислення та узагальнення великого обсягу іхтіологічних даних за значний період (1974–2007 рр.).

Науковий інтерес викликає кадастрова оцінка сучасного складу міног та риб водойм Дніпропетровської області (*Розділ 5. Кадастрова характеристика круглоротих та риб Дніпропетровської області*), яка у повному обсязі публікується вперше. Анотованому опису піддані не тільки 58 видів, які мешкають у водоймах області сьогодні, але й всі 76 видів рибоподібних та риб, які історично мешкали у водах регіону.

В монографічній роботі наводиться наукова інформація про фактори, що призвели до трансформації історично існуючих угруповань риб, зміну їх чисельності, інвазії чужорідних видів до водойм Дніпропетровської області та найстарішого водосховища Європи — Дніпровського (раніше — Запорізького, Ленінського, оз. імені В. І. Леніна).

Висвітлено питання використання риб у промислі, любительському рибальстві, штучного відтворення рибних ресурсів Дніпропетровської області, а також у якості біоіндикаторів стану навколишнього природного середовища. Надано практичні рекомендації щодо охорони та збагачення іхтіофауни області.

Автори монографії достатньо повно і обґрунтовано висвітлюють сучасний стан та зміни, що сталися в іхтіофауні Дніпропетровської області, обговорюють важливе питання — що може чекати в майбутньому цю одну із найбільш древніх груп хребетних.

Монографія структурно складається із передмови, вступу, семи розділів, післямови, алфавітних покажчиків кількомовних назв тварин, переліку літератури. Об'єм книги — більш ніж 21 умовний друкований аркуш. Текстова частина характеризується високим науковим рівнем. Видання добре ілюстроване, розраховане на широке коло науковців, студентів та школярів.

Привертає увагу досить великий обсяг посилань на опрацьовану в процесі підготовки монографії сучасну наукову літературу — понад 580 джерел, з яких 66 — посилання на праці, які надруковані латиницею.

Як і кожна наукова робота, монографія Булахова В. Л., Новіцького Р. О., Пахомова О. Є., Христова О. О. має деякі незначні упущення і недоліки, дискусійні твердження, невдалі або недостатньо обґрунтовані назви підпунктів в текстовій частині роботи. На нашу думку, недостатньо обґрунтовані окремі твердження про функціональну роль деяких риб в водоймах області. Є зауваження щодо назв окремих таблиць та їх складових частин (розділи 4, 5). Проте теоретичну та практичну цінність роботи переоцінити важко. Результати досліджень та їх узагальнення неодноразово публікувалися у вигляді наукових статей у фахових журналах ВАК України.

Опублікування монографії, що рецензується, збагатить науку сучасною інформацією, а також новими концептуальними підходами та ідеями, що сприятимуть подальшому розвитку іхтіології і рибництва.

*Доктор біологічних наук, професор Б. Г. Александров,
кандидат біологічних наук, доцент В. В. Заморев*